

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО ТА ФІНАНСОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНО СПРЯМОВАНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Ярова І.Є., к.е.н.

Сумський національний аграрний університет

Мішеніна Г.А., к.е.н.

Сумський державний університет

Зарубіжний досвід та аналіз вітчизняної практики розвитку підприємницьких структур свідчать про необхідність державного регулювання всіх організаційно-економічних процесів, що відбуваються в підприємницькому середовищі. Так, традиційно підприємницька політика включає наступні складові: роздержавлення та приватизацію; конкурентну (або антимонопольну політику); інститут банкрутства суб'єктів підприємництва тощо, які є першочерговими формотворчими його чинниками та повинні забезпечити оптимальне співвідношення між державним регулюванням та ринковим саморегулюванням. Отже, необхідно створити на державному рівні гнучкий механізм регулювання та підтримки розвитку екологічно спрямованого підприємництва в сфері використання та відтворення природних ресурсів, їх міжгалузеве значення, а також політичні, економічні, нормативно-правові, соціально-культурні аспекти підприємницького природогосподарювання.

Механізм державного регулювання та підтримки лісогосподарського підприємництва, на нашу думку, перш за все пов'язаний з переосмисленням політики лісоресурсного розвитку на еколого-економічних та соціальних засадах, формуванням нових стратегічних підходів до лісогосподарювання, зокрема, що ґрунтуються на принципах державно-приватного партнерства.

Першооснова регулювання та підтримки лісогосподарського підприємництва нами вбачається в синтезі лісової політики, політики суміжних галузей природогосподарювання, а також політики, що впливатиме на всі складові середовища підприємницького лісогосподарювання (інституційні засади, адміністративні та фінансово-економічні системи і т.д.). Тут зазначимо, що ефективність заходів державної підтримки полягає не в кількості адміністративних та економічних методів і створених для цього регулюючих структур, а в наявності дієвої стратегії формування сприятливого підприємницького середовища в лісоресурсній сфері, а також розробленні механізму формування та використання комплексного використання заходів щодо підтримки та регулювання лісогосподарського підприємництва екологічного спрямування.

Параметри функціонування лісогосподарського підприємництва

можуть задаватися державою через систему адміністративно-економічного регулювання, в якій можна виділити дві групи регламентів діяльності, що взаємодоповнюють один одного: регламенти нормативно-правового забезпечення з елементами регіонального підходу та фінансово-економічні. Застосовуючи прямі (нормативно-правові) та непрямі (фінансово-економічні) заходи впливу на екологізацію лісогосподарювання, держава здатна задати пріоритети сталого розвитку підприємництва в лісоресурсній сфері, заснованого на більш повному врахуванні екологічних факторів. Зазначимо, що держава, регламентуючи напрямок розвитку екологічного сегмента в лісовій економіці, сама займає в ньому певну нішу, здійснюючи ту діяльність, яку за об'єктивними причинами не слід делегувати підприємницькому сектору.

Слід зауважити, що однією із визначальних складових механізму державного регулювання лісогосподарського підприємництва є інституціональний механізм, який включає інститути форм власності на лісові ресурси, організаційно-правові форми підприємництва, інститути ринку в сфері лісогосподарювання, інститути ринкової інфраструктури і т. д., які безпосередньо визначають організаційно-економічні умови виникнення та розвитку підприємницьких лісоекологічних ініціатив.

Окремої уваги у межах даного дослідження потребує питання фінансової підтримки підприємницького захисного лісорозведення, зокрема у формі створення територіально-виробничих агролісомеліоративних комплексів (ТВАЛМК)

Так, певною стимул-реакцією активізації підприємництва у справі агролісомеліоративного облаштування територій може стати часткове державне та регіональне фінансування створення полезахисних смуг в умовах необхідності дотримання суб'єктами агрогосподарювання показників полезахисної, прирічкової та інших видів захисної лісистості. Агролісомеліоративні роботи, що передбачені місцевими програмами розвитку агропромислового комплексу, повинні фінансуватися за рахунок коштів місцевих бюджетів.

Взагалі у зв'язку з необхідністю розширення агролісомеліоративної діяльності слід сформулювати ефективний механізм фінансово-економічних пільг: безкоштовне забезпечення необхідним лісопосадковим матеріалом; звільнення від сплати земельного податку на земельні ділянки, що вилучаються з сільськогосподарського обороту під екологічне заліснення; зменшення земельного податку на сільськогосподарські землі, якщо в необхідному обсязі проводяться агролісомеліоративні заходи; нестягування податків на додану вартість та прибуток на ту частину продукції, яку отримують безпосередньо від меліоративного впливу полезахисних смуг; безпроцентне кредитування на створення полезахисних лісових смуг.

У кризових ситуаціях фандрайзинг у сфері реалізації підприємницьких екологічних ініціатив є процесом пошуку коштів та ресурсів для фінансування здійснення екологічних проєктів, які мають соціальне та екологічне (суспільне) значення. Зокрема, фандрайзингову діяльність екологічних некомерційних організацій важливо націлити, наприклад, на стимулювання та підтримку діяльності підприємницьких структур щодо збільшення лісистості окремих територій, заліснення ерозійнонебезпечних земель та неугідь, впровадження механізму добровільної лісової сертифікації. Таким чином, фандрайзинг є необхідним елементом у системі функціонування підприємництва екологічного спрямування в кризових умовах господарювання.

На закінчення відмітимо, що формування інституціональних регуляторних та фінансових механізмів, які необхідні для розвитку екологічно спрямованого підприємництва в природоресурсній сфері є визначальним фактором у справі сталого багатоцільового природокористування.

Міжнародна стратегія економічного розвитку регіону: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 19–21 червня 2012 року / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : СумДУ, 2012. – С. 138-140.